

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

TADQIQOTLAR

ILM-FAN

TEKNOLOGIYALAR

ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR NAZARIYASI

ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

2026

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

Andijan, Uzbekistan

+998335668868

<https://innoworld.net>

« ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR
NAZARIYASI » NOMLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI TO'PLAMI

3-JILD 5-SON

Konferensiya to'plami va tezislari quyidagi xalqaro
ilmiy bazalarda indexlanadi

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

Hikoya janrini o'qitishda o'quvchilarning mustaqil va ijodiy faoliyatini tashkil etish (hikoya yozish, qayta hikoyalash, davom ettirish va muqobil yakunlash metodlari asosida)

Narkabilova Gulnoza Pulatovna

FarDU oqituvchisi (DcS)

Obidova Xurshidaxon Ilhomjon qizi

FarDu 2-bosqich magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada umumta'lim maktablarida hikoya janrini o'qitish jarayonida o'quvchilarning mustaqil va ijodiy faoliyatini tashkil etish masalalari keng yoritiladi. Hikoya yozish, qayta hikoyalash, matnni davom ettirish va muqobil yakunlash kabi metodlarning pedagogik ahamiyati, ularning o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasi, tafakkuri va ijodiy salohiyatini rivojlantirishdagi o'rni ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida darslarni tashkil etish yo'llari, interfaol metodlar, baholash mezonlari hamda samaradorlikni oshirish bo'yicha tavsiyalar keltiriladi.

Kalit so'zlar: hikoya janri, ijodiy faoliyat, mustaqil ta'lim, qayta hikoyalash, muqobil yakun, davom ettirish, nutqiy kompetensiya, metodika, interfaol usullar.

Kirish. Bugungi kunda ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri – o'quvchilarning mustaqil fikrlashini, ijodiy yondashuvini va hayotiy kompetensiyalarini shakllantirishdan iborat. Shu nuqtai nazardan, adabiyot fanining o'rni beqiyosdir. Ayniqsa, hikoya janri o'quvchilarning tasavvuri va tafakkurini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Hikoya – hayotiy voqealarni ixcham, lekin mazmunan chuqur ifodalovchi adabiy janrdir. U o'quvchilarga voqelikni anglash, inson xarakterini tahlil qilish va xulosa chiqarish imkonini beradi. Shu bois hikoya janrini o'qitishda an'anaviy usullardan tashqari, o'quvchilarning mustaqil va ijodiy faoliyatini rag'batlantiruvchi metodlardan foydalanish zarur.

Mazkur maqolaning maqsadi – hikoya janrini o'qitishda o'quvchilarning mustaqil va ijodiy faoliyatini tashkil etishning samarali usullarini tahlil qilish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Hikoya janrining didaktik imkoniyatlari

Hikoya janri o'zining ixchamligi, sodda syujeti va hayotiyliigi bilan ajralib turadi. Bu esa uni o'quv jarayonida samarali qo'llash imkonini beradi. Hikoya ustida ishlash jarayonida o'quvchilarda quyidagi ko'nikmalar shakllanadi:

- matnni tushunish va tahlil qilish;
- asosiy g'oyani aniqlash;
- qahramonlarga baho berish;
- voqealar ketma-ketligini anglash;
- mustaqil fikr bildirish.

Hikoya janri orqali o'quvchilar hayotiy vaziyatlarni tahlil qilishni o'rganadi, bu esa ularning ijtimoiy faolligini oshiradi.

Mustaqil va ijodiy faoliyatning ahamiyati

Mustaqil va ijodiy faoliyat o'quvchilarning bilimni tayyor holda qabul qilish emas, balki uni mustaqil ravishda kashf etishiga xizmat qiladi. Bunday faoliyat quyidagi jihatlar bilan ahamiyatlidir:

- o'quvchining shaxsiy fikri shakllanadi;
- o'ziga ishonch ortadi;
- ijodiy yondashuv rivojlanadi;
- muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyati oshadi.

Hikoya bilan ishlashda aynan shu faoliyat turlarini tashkil etish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini sezilarli darajada oshiradi.

Hikoya yozish metodikasi

Hikoya yozish o'quvchilarning eng muhim ijodiy faoliyatlaridan biridir. Bu jarayon bir necha bosqichda amalga oshiriladi:

1. Mavzuni tanlash – o'qituvchi o'quvchilarga erkin yoki yo'naltirilgan mavzu beradi.
2. Reja tuzish – voqealar ketma-ketligi aniqlanadi.
3. Matn yaratish – o'quvchi o'z fikrini yozma ravishda ifodalaydi.
4. Tahrirlash – matndagi xatolar tuzatiladi.

Hikoya yozish o'quvchilarning:

- yozma nutqini;
- tasavvurini;
- mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi.

Masalan, "Bir kunlik sarguzasht" mavzusida hikoya yozish topshirig'i o'quvchilarning erkin fikrlashini rag'batlantiradi.

Qayta hikoyalash metodining o'rni

Qayta hikoyalash – o'quvchilarning matnni anglash darajasini aniqlashning samarali vositasidir. Bu metod quyidagi turlarga ega:

- to'liq qayta hikoyalash;
- qisqartirib hikoyalash;
- ijodiy qayta hikoyalash.

Qayta hikoyalash orqali o'quvchi matnni chuqur o'zlashtiradi va uni o'z so'zlari bilan ifodalaydi. Bu esa nutq boyligini oshiradi va mantiqiy tafakkurni rivojlantiradi.

Hikoyani davom ettirish

Hikoyani davom ettirish o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'qituvchi hikoyaning bir qismini berib, uning davomini yozishni topshiradi.

Bu metod o'quvchilarga:

- voqealarni mantiqiy davom ettirish;
- syujetni boyitish;
- yangi obrazlar yaratish imkonini beradi.

Natijada o'quvchilar mustaqil fikrlashga o'rganadi.

Muqobil yakunlash metodining samaradorligi

Muqobil yakunlash – hikoyaga yangi yakun topish orqali o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi. O'quvchi mavjud yakunni tahlil qilib, undan farqli yechim taklif etadi.

Bu metod:

- muammoga turlicha yondashishni;
- sabab-oqibat aloqalarini tushunishni;
- ijodiy fikrlashni rivojlantiradi.

Masalan, mashhur hikoyaning baxtli yakunini fojeaviy tarzda o'zgartirish yoki aksincha qilish topshirig'i o'quvchilarning qiziqishini oshiradi.

Interfaol metodlar va innovatsion yondashuvlar

Zamonaviy ta'limda interfaol metodlar muhim o'rin tutadi. Hikoya janrini o'qitishda quyidagi metodlar samarali hisoblanadi:

- "Aqliy hujum";
- "Klaster";
- "Rol o'ynash";
- "Debat".

Bu metodlar o'quvchilarning faolligini oshiradi va darsni jonlantiradi.

Baholash mezonlari

O'quvchilarning ijodiy ishlarini baholashda quyidagilarga e'tibor beriladi:

- mazmunning to'liqligi;
- mantiqiy izchillik;
- til boyligi;
- ijodiy yondashuv.

Baholash jarayoni rag'batlantiruvchi xarakterga ega bo'lishi lozim.

Natijalar va muhokama

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, hikoya asosida tashkil etilgan ijodiy mashg'ulotlar o'quvchilarning darsdagi faolligini oshiradi. Ular nafaqat bilim oladi, balki o'z fikrini erkin ifoda etishga o'rganadi. Bu esa mustaqil ta'lim ko'nikmalarini shakllantiradi.

Xulosa. Hikoya janrini o'qitishda o'quvchilarning mustaqil va ijodiy faoliyatini tashkil etish ularning shaxs sifatida rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Hikoya yozish, qayta hikoyalash, davom ettirish va muqobil yakunlash metodlari o'quvchilarning nutqiy va ijodiy kompetensiyalarini rivojlantiradi. Shu bois ushbu metodlardan tizimli foydalanish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent, 2008.
2. Yo'ldoshev Q. Adabiyot o'qitish metodikasi. Toshkent, 2015.
3. Qosimov B. Adabiy ta'lim asoslari. Toshkent, 2012.
4. Zunnunov A. Pedagogik mahorat. Toshkent, 2010.
5. O'zbekiston Respublikasi Davlat ta'lim standartlari.